

УДК 378.147:373

DOI <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2020.71-2.12>**Н. І. Гречаник**кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки і психології початкової освіти
Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка

ЕТНОРЕГІОНАЛЬНІ ЗАСАДИ У ФОРМУВАННІ КУЛЬТУРОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Стаття присвячена теоретичному осмисленню ролі й місця етнорегіонального підходу у формуванні культурологічної компетентності майбутніх учителів початкової школи й у конкретизації основних положень його застосування у системі вищої педагогічної освіти.

Етнорегіональний підхід представлений як шлях, який дає змогу комплексно й системно підійти до розв'язання проблеми виховання особистості як представника національної, регіональної й світової культури, що забезпечить вихід усієї системи професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи на новий якісний рівень.

Виокремлені принципи застосування етнорегіонального підходу в освітньому процесі: культурно-історичної та етнокультурної спрямованості; відкритості й системної інтеграції етнорегіональної освітньої системи у взаємовпливі історичного, культурного, традиційного у співвідношенні з цінностями іншого етносу (народу); реалізації завдань етнокультурного навчання, виховання, розвитку у формуванні громадянськості, патріотизму, етнічної свідомості, толерантності, здатності до полікультурної комунікації; оволодіння цінностями традиційної культури свого народу в контексті формування етнокультурних знань, умінь, навичок, досвіду; зв'язок навчання з етнопросвітницькою практикою в етнорегіональному середовищі.

Відзначено, що актуалізація етнорегіонального підходу передбачає модернізацію навчальних планів й освітньо-професійних програм підготовки майбутніх учителів початкової школи шляхом включення: відповідних компетентностей і програмних результатів навчання, дисциплін і/чи спецкурсів етнорегіонального спрямування, дидактичного матеріалу про фольклор, традиції, звичаї, мистецтва й інших елементів національної культури в зміст робочих програм навчальних дисциплін.

Таким чином, запровадження етнорегіонального підходу у формуванні культурологічної компетентності майбутніх учителів початкової школи повинне реалізовуватись у: формуванні ціннісних орієнтацій, що сприяють культурній і етнічній ідентифікації й самореалізації особистості в полікультурному середовищі; систематизації етнорегіональних знань, умінь і навичок відповідно до специфіки освітнього контенту освітньо-професійної програми; оволодінні студентами етнорегіональною інформацією, що забезпечує етнорегіональну обізнаність і дає змогу вести діалог і полілог культур.

Ключові слова: етнічна культура, регіон, культурологічна компетентність, вчитель початкової школи, етнорегіональний підхід.

Постановка проблеми. Аналіз динаміки ціннісних пріоритетів населення України за часів незалежності, проведений Інститутом соціології НАН України, свідчить про суттєві ціннісні зміни в соціумі на користь національних і патріотичних орієнтирів. У ментальності суспільства зросла значущість патріотизму, демократизму, солідаризації, культурної компетентності, традиційних, історичних і релігійних цінностей [1, с. 124]. Про актуальність реалізації етнорегіонального компонента у вищій освіті свідчать такі законодавчі акти, як: Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті, Національна стратегія розвитку освіти в Україні 2012–2021 рр. тощо, де наголошується на відображенні в змісті й структурі освіти етнонаціональної своєрідності регіонів, зокрема специфіки їх історії, культури, національних традицій тощо. У зв'язку з цим у вітчизняному суспільстві з'явилась потреба у педагогічних кадрах, здатних розв'язувати освітні

проблеми з оперттям на етнічні й національні цінності відповідно до концепції морально-духовного виховання особистості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У теорії й практиці вищої педагогічної освіти накопичено значний досвід з окремих аспектів досліджуваної проблеми, а саме: створення загальних основ організації навчально-пізнавальної діяльності студентів засобами краєзнавства (В. Обозний, П. Тронько, М. Ярмаченко та ін.), введення елементів краєзнавчої підготовки до змісту вищої педагогічної освіти (М. Євтух, В. Іванов, Н. Побірченко, О. Сухомлинська та ін.), постановка й розв'язання загальних проблем історичного, педагогічного й літературного (Я. Вірменич, Я. Голобородько, Н. Побірченко, П. Тронько та ін.) краєзнавства, методологічні підходи до вивчення етнічних спільнот (І. Танчин та ін.), етнологія й етнокультурний стереотип як феномен культури й культурології (І. Гріценко, Ю. Нікішенко та ін.), істо-

рико-психологічний аспект вітчизняного етнокультурного простору (В. Куєвда, В. Летцев, В. Литовський, А. Маслюк, Ю. Рождественський, В. Турбан, М.-Л. Чапа, В. Шусть та ін.), етнорегіональний підхід у підготовці майбутніх учителів (В. Мірошніченко, О. Пуцик та ін.).

Мета статті полягає в теоретичному осмисленні ролі й місця етнорегіонального підходу у формуванні культурологічної компетентності майбутніх учителів початкової школи й у конкретизації основних положень його застосування у системі вищої педагогічної освіти.

Виклад основного матеріалу. Конкретизація змісту понять «етнос», «етнічність», «етнічна культура» є важливою з багатьох причин. Передусім, для етнологів це ключові поняття теорії етносу, для культурологів – складники формування культуротворчого процесу, для етнопсихологів – частина культурного й етнічного «я», етнічного менталітету, для етнополітологів – це спосіб самовизначення й самореалізації певної групи людей і окремих її суб'єктів [2]. Тож різноаспектність визначень сутності зазначених вище понять пов'язана зі змінами акцентів у їх розумінні, що трансклюють динаміку суспільних, соціальних і культурних процесів, оскільки підходи до їх визначення у різних наукових напрямках мають свої особливості, хоча й базуються на спільному підґрунті [3, с. 206–207].

Важливими умовами формування етносу є спільність мови й території (батьківщини), але й територіально роз'єднані групи одного етносу можуть тривалий час зберігати свою національну самобутність, яка виражається у звичаях, народному мистецтві, релігії, нормах поведінки, обрядах, специфічних нормах господарського життя тощо. Водночас етнічні процеси тісно пов'язані із соціально-економічними умовами [4].

Є різноманітні підходи до розуміння поняття «етнічне походження» як важливого фактора в житті людини й суспільства. Прикладами таких підходів є: *примордіалізм, есенціалізм, конструктивізм, модернізм і інструменталізм*.

Прихильники *примордіалізму* (Ентоні Сміт, Гуннар Нільсен, Юлій Бромлей, Лев Гумільов) відстоюють ідею про те, що етнос і нація існували з давніх-давен. С. Широкогоров розглядає етнос як основну форму існування локальних груп людства, основними ознаками якого є «єдність походження, звичаїв, мови й укладу життя». У дуалістичній теорії Ю. Бромлея деталізована класифікація процесів змін етносу, запропоновано розрізняти «етнікоси» (етнос у вузькому значенні слова) як сукупності людей, об'єднаних спільною мовою, культурою і самосвідомістю [4; 5]. *Есенціалістичний примордіалізм* декларує етнічну належність як апріорний факт людського існування й трактує етнічні групи з позиції природного угруповання в історичному вимірі. *Конструктивізм* (Ернст Гелнер, Бенедикт

Андерсон) представляє етнос як конструкт, який створюється за допомогою інтелектуального впливу окремих особистостей (культурних і владних еліт) [4]. Аргументація конструктивістів заснована на фактах штучного створення й упровадження етнічних традицій. Представники цього підходу висловлюють ідею, що етноси являють собою символічні ресурси, що дають змогу спільноті існувати [6]. *Модерністичний* напрям підтримує ідею виникнення поняття «етнос» з появою держав, починаючи з раннього сучасного періоду. Прихильники цієї теорії, такі як Ерік Гобсбаум, стверджують, що етнічна належність і уявлення про «національну гордість» є винаходом, що з'явився в сучасний період світової історії [7]. В *інструменталізмі* етнічність визнається засобом, за допомогою якого люди досягають тих чи тих цілей. З цих позицій етнічна ідентичність – це ситуативна роль і свідомий вибір, який робить людина чи група осіб для досягнення політичної влади або цілей економічного характеру [7].

Також близькими за сутністю характеристикою до поняття «етнос» є «етнічна спільність», «етнічна спільнота», які тлумачаться як вид стійкого соціального угруповання людей, що склався історично й може бути представлений родом, племенем, народністю, нацією. Тому термін «етнічна спільність» близький до поняття «народ» в етнографічному значенні [8].

У контексті досліджуваної проблеми актуальними є погляди західних учених щодо окремих її етнорегіональних аспектів. Видатний німецький соціолог М. Вебер «етнічними групами» називає «ті людські групи, які підтримують суб'єктивну віру у своє спільне походження... Немає значення, існують чи не існують реальні кровні зв'язки» [9, с. 61]. Канадський етносоціолог Деніель Жуто-Лі відзначає, що такі групи є «сумою всіх тих осіб, які мають спільну етнічність, тобто спільні атрибути» або «даності», зокрема такі як «біологічна раса та родові зв'язки чи елементи матеріальної культури, способи дій та поведінки» [9, с. 62]. Відомий західнонімецький учений А. Білінський підкреслює, що «народ – це біологічна єдність. З цього можна зробити висновок, що народ – це природне, біологічне явище, дане природою. Народ – це не будь-яка група людей, а група, поєднана кровними, біологічними зв'язками» [9, с. 63]. Англійський етносоціолог і етнополітолог Ентоні Сміт стверджує, що етнос – це спільнота, яка має: спільну назву; низку міфів про спільне походження; певну спільну історичну пам'ять; спільну «історичну територію» або батьківщину або зв'язок з однією із них; один або кілька елементів спільної культури – мова, звичаї чи релігія; «почуття солідарності між членами спільноти». Отже, необхідно звернути увагу на те, що в такому контексті вчені вирізняють базові характеристики етнічної спіль-

ноти, до яких належать: наявність уявлень про спільне територіальне й історичне походження, єдину мову, спільні риси матеріальної й духовної культури; політичні уявлення про батьківщину й соціальні інститути; почуття належності до групи, усвідомлення своєї відмінності від інших груп і утворення на цьому підґрунті різних форм солідарності й стратегії спільних дій [9].

Згідно із зазначеними вище положеннями етнічна ідентичність формується й існує в контексті соціального досвіду й процесу, з якими ідентифікують себе люди, або ідентифікуються іншими як суб'єкти певної етнічної групи. Своєю чергою ідентичність групи ґрунтується на комплексі культурних рис, якими члени однієї групи відрізняють себе від усіх інших груп, навіть якщо вони в культурному розумінні близькі. Очевидно, що у визначеннях внутрішніх і зовнішніх характеристик етнічної групи (народу) домінують як об'єктивні, так і суб'єктивні критерії [10].

Таким чином, у потрактуванні етносів учені загалом спираються на індикатори, головними серед яких вирізняють: біологічні (раса, спільне походження); культурні (мова, релігія, звичаї, традиції); історичні (спільність історії, історичної ролі); психологічні (родова свідомість, спільні почуття тощо). Отже, ядром у розумінні поняття «народ» є етнічна спільнота людей, члени якої мають спільну назву й елементи культури, дорожать міфом (версією) про спільне походження й спільну історичну пам'ять, асоціюють себе з певною територією і мають почуття солідарності [10].

Дослідники одностайні щодо місця й ролі культури як базової умови визначення, існування й розвитку «етносу», тому в контексті досліджуваної проблеми саме її складники є пріоритетними в реалізації етнорегіонального підходу у формуванні культурологічної компетентності майбутніх учителів початкової школи. Культура етносу насамперед виконує етнічні функції, тобто служить відокремленню певного етносу від інших шляхом протиставлення «наше» – «не наше» й об'єднанню на цій основі членів етносу. Етнічна культура є сукупністю елементів і форм культури, які найбільшою мірою виконують етнічні функції, а саме етнодиференціюючу й етноінтегруючу. Це, передовсім, традиційно-побутова культура, яка представлена успадкованими від минулого стійкими елементами й своєрідним каркасом національної культури [3, с. 229].

Неповторність етнічної культури кожного народу зумовлюється унікальним поєднанням притаманних тільки їй елементів із неспецифічними або малоспецифічними її формами. Тобто етнічна культура – це пріоритетна форма локальної багатоманітності культури людства (Ю. Нікішенко). Етнічну культуру можна визначити як складний комплекс процесів і зв'язків,

що забезпечують стабільність і розвиток етносу у просторі й часі. Як явище етнічна культура розвивається разом зі своїм носієм і має різні рівні, які розуміють як «етнічну культуру у вузькому розумінні», що є носієм етнічних ознак культури певного народу [3, с. 230].

Саме з поняттями «етнічна культура» й «культура народу» пов'язують поняття «традиційна культура», яке ґрунтується на сутності й змісті такого феномена, як «традиція». У розуміння останнього вкладають комплекс норм і звичаїв, успадкованих від минулого етносу, що регулюють життя суспільства. Відзначимо, що поняття «традиція» загалом використовують для того, аби охарактеризувати ті явища, що відповідають архаїчним елементам у культурі народу. Поряд із цим визначення терміна «традиції» із позиції «соціальної та культурної спадщини, що передаються від покоління до покоління і зберігаються в певних класах і соціальних групах протягом тривалого часу», акцентує увагу на тому, що як традиції виступають суспільні установки, норми поведінки, цінності, звичаї, обряди тощо [12, с. 69].

Для збереження й збагачення традицій важливим є культурний простір, який відображає час їх існування й розвитку. Тобто, доки існують традиції, культура продовжує функціонувати, навіть коли родовий етнос, який породив конкретну культуру, припинив власне існування. Відповідно, темп розвитку культурних традицій – це не лише перетворення, видозміни канонів і традицій, а й збереження, збирання всіх унікальних явищ і зразків, зокрема художньої культури, в єдиний «культурний простір» [13].

У контексті досліджуваної проблеми значний інтерес становить науковий підхід до розуміння поняття «національні цінності». У довідниках національні цінності визначаються як притаманна суспільству або окремому народу країни матеріальна, інтелектуальна й духовна власність і досягнення, які становлять основу їхнього матеріального й духовного існування й розвитку й впливають на формування системи національних інтересів і цілей, і є їх базовим компонентом.

За версією Г. Ситника в контексті національної безпеки національні цінності є найбільш стабільним і найменш рухомим елементом системи забезпечення національної безпеки, визначають сутність, цілісність, стійкість, конфігурацію й спрямованість формування й функціонування цієї системи. З огляду на різні ознаки й характеристики національних цінностей В. Горбулін і А. Качинський пропонують розрізняти у класифікації системи національних цінностей цінності індивіда, цінності суспільства й цінності держави. Автори обґрунтовують позицію щодо того, що національна безпека, духовні надбання, добробут, соціальна справедливість, патріотизм є ціннісною основою, яка визначає існування держави і нації.

В аналізі сутнісної характеристики ключового поняття етнорегіонального підходу звернемо увагу, що «регіон» походить від лат. *regio* й означає «певну територіальну одиницю (район, область, зона), що вирізняється з-поміж інших таких же одиниць специфічними рисами графічними, геологічними, етнографічними, економічними та ін.» [14, с. 1020]. Європейський парламент пропонує таке визначення регіону – це територіальна цілісність, яка розглядається з географічного погляду, або чітко окреслена територіальна організація, де населення має специфічну ідентичність, яка спрямована на стимулювання й розвиток культурної, економічної й соціальної сфери.

Таким чином, у контексті досліджуваної проблеми в трактуванні цього поняття важливо враховувати його соціальну природу, що полягає у пріоритетності системоутворюючого фактора культури, яка характеризується територіальними особливостями, спільними рисами історичного розвитку і взаємодіє із соціально-культурними й економічними факторами динаміки конкретного середовища.

М. Дністрянський, Ф. Заставний, Р. Кирчів, А. Макаруч, А. Пономарьов, М. Тиводарта та ін. під етнорегіоналізацією розуміють поділ (районування) української етнічної території на окремі більші чи менші територіальні частини (регіональні одиниці), які відображають етногенетичні, антропологічні, мовно-діалектні, культурно-побутові особливості окремих груп українського етносу, що мають свою «крайову» самосвідомість. Розвиток етнокультурної ідентичності, з одного боку, не може не відобразитись на внутрішній консолідації етнічної спільноти, а з іншого – вона є важливою запорукою збереження її єдності, адже локальна самоідентифікація, наприклад, «Я гуцул», «Я волинянин», «Я буковинець» не суперечить загальноетнічній ідентичності – «Я українець». Отже, регіональна свідомість є органічним складником загальноетнічної свідомості особистості [15]. Учені зазначають, що етнорегіональність свідчить про те, що територіальна розмаїтість не порушує духовної і матеріальної культури жителів країни, а навпаки, зміцнює внутрішню єдність.

Варто зазначити, що підсилення національного вектора у формуванні культурологічної компетентності майбутніх учителів початкової школи можливе у разі взаємоінтеграції етнічного й регіонального аспектів, яка позначається на гармонійному співіснуванні двох тенденцій: збереження й розвитку національних традицій в освіті й зближення світових моделей науки й освіти (М. Богуславський). У педагогічній науці поняття «регіональний компонент в освіті» визначається як створення системи форм і способів оптимального для певного регіону здійснення освітнього процесу.

Особливої уваги заслуговує думка О. Пуцик, яка досліджує регіональний компонент у площині художньої освіти й обґрунтовує його інтегрованою моделлю, що відображає географічний, історичний, екологічний, економічний, загальнокультурний і етнокультурний стан конкретного регіону. У цьому контексті «регіоналізацію програм» автор розглядає як засіб гуманізації художньої освіти, оскільки цей компонент програм дає змогу будувати процес навчання на знанні «близького й зрозумілого світу»: природи, народного фольклору, національних традицій і обрядів, образотворчого й декоративно-прикладного мистецтва [16, с. 133].

Аналіз наукових першоджерел із зазначеної проблеми дає змогу констатувати, що немає єдиного трактування поняття «етнорегіональний підхід», й часто зводиться до переваг у визначеннях краєзнавчого чи етнопедагогічного аспектів, що суттєво звужує суттєво-змістову наповненість поняття. З огляду на вище представлені характеристики понять «етнос», «регіон», «етнічна культура», «регіональний» тощо ми вважаємо, що етнорегіональний підхід – це, передовсім, інтеграція історичного, культурного, національного, традиційного, психологічного, педагогічного суб'єктів у регіоні «етносів і корінних, котрі мають багатвікову історію, і тих, хто прийшли, чия культура не менш цінна в загальноісторичному й світовому контексті» [17].

Мета застосування етнорегіонального підходу у формуванні культурологічної компетентності майбутніх учителів початкової школи – це підготовка фахівців до інтеграції у професійне поле знань про культуру регіону, про взаємодію й інтеграцію культур поліетнічного регіону, що сприяє усвідомленню студентами себе як суб'єктів діалогу культур, шанобливому ставленню до представників різних культур, емоційній відкритості й готовності до конструктивної взаємодії з усіма учасниками освітнього процесу у процесі пізнання особливостей різних культур.

Застосування етнорегіонального підходу дає змогу організувати процес навчання на інтегрованому знанні «близького і зрозумілого світу»: природи, народного фольклору, національних традицій і обрядів, образотворчого й декоративно-прикладного мистецтва [16, с. 133]. На нашу думку, вдосконалення професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи в цьому напрямі відображає етнічну соціалізацію особистості в контексті формування культурологічної компетентності й формування здорової етнічної самосвідомості й гідності, почуття прихильності до свого народу, поваги до своєї історії й культури, звичок позитивного спілкування, культивування у студентів шанобливого ставлення до культур інших регіонів. Отже, пріоритетною умовою реалізації етнорегіонального підходу у професійній

підготовці майбутніх учителів початкової школи є опора змісту освітнього процесу на національні традиції народу, його культуру, обряди, звичаї, звички тощо.

У зв'язку з цим пріоритетним завданням є орієнтація освітнього процесу на інтеграцію культур регіональних етносів, на їх взаємодію, що спрямована на формування спільного менталітету й свідомості на засадах спільності культур, мови, релігії, побуту, традицій господарської діяльності тощо [17]. На нашу думку, в контексті досліджуваної проблеми актуалізація етнорегіонального підходу передбачає модернізацію навчальних планів й освітньо-професійних програм підготовки майбутніх учителів початкової школи шляхом включення: відповідних компетентностей і програмних результатів навчання, дисциплін і/чи спецкурсів етнорегіонального спрямування, дидактичного матеріалу про фольклор, традиції, звичаї, мистецтва й інших елементів національної культури в зміст робочих програм навчальних дисциплін. Ефективність цих процесів зумовлюється інтеграцією галузей художньої діяльності, які окремими аспектами представлені в змісті профільних навчальних методик, дисциплін загальногуманітарного й вибіркового циклів навчального плану: музичної, образотворчої, літературної, театральної, танцювальної тощо.

Етнорегіональний підхід в освіті базується на таких принципах: культурно-історичної і етнокультурної спрямованості; відкритості й системної інтеграції етнорегіональної освітньої системи у взаємовпливі історичного, культурного, традиційного у співвідношенні з цінностями іншого етносу (народу); реалізації завдань етнокультурного навчання, виховання, розвитку у формуванні громадянськості, патріотизму, етнічної свідомості, толерантності, здатності до полікультурної комунікації; оволодіння цінностями традиційної культури свого народу в контексті формування етнокультурних знань, умінь, навичок, досвіду; зв'язку навчання з етнопросвітницькою практикою в етнорегіональному середовищі.

Висновки і пропозиції. Отже, зазначимо, що етнорегіональний підхід фокусує дослідження на врахуванні специфіки історико-культурного досвіду регіонів України в напрямі підсилення професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи національно-патріотичним змістом і сенсом загалом. Це дає змогу вивчення національно-культурної спадщини, формування патріотичної свідомості, громадянськості засобами народних традицій, звичаїв уважати базисом формування культурологічної компетентності здобувачів вищої освіти. У зв'язку з цим запровадження етнорегіонального підходу дає змогу комплексно й системно підійти до розв'язання проблеми в контексті виховання особистості як

представника національної, регіональної й світової культури, що забезпечить вихід усієї системи професійної підготовки фахівців цього профілю на новий якісний рівень.

Таким чином, запровадження етнорегіонального підходу у формуванні культурологічної компетентності майбутніх учителів початкової школи повинне реалізовуватись у: формуванні ціннісних орієнтацій, що сприяють культурній і етнічній ідентифікації й самореалізації особистості в полікультурному середовищі; систематизації етнорегіональних знань, умінь і навичок відповідно до специфіки освітнього контенту освітньо-професійної програми; оволодінні студентами етнорегіональною інформацією, що забезпечує етнорегіональну обізнаність і дає змогу вести діалог і полілог культур.

Як результат реалізації етнорегіонального підходу у формуванні культурологічної компетентності майбутніх учителів початкової школи – це прийняття студентами того, що кожна культура має право на існування й може бути оцінена тільки з позиції її культурних цінностей, норм, традицій, звичаїв; усвідомлення себе суб'єктом національної культури, носієм і транслятором її унікальних цінностей; ідентифікація себе в спектрі регіональних культур.

Список використаної літератури:

1. Ручка А. Ціннісна метаморфоза в ментальності громадян України під час надзвичайних подій. *Українське суспільство: моніторинг соціальних змін* : зб. наук. пр. Ін-ту соціології НАНУ. Київ, 2014. Вип. 1 (15). С. 117–124.
2. Зюзіна Т.О. Культурологічна підготовка студентів у вищих навчальних закладах: теоретико-методологічні засади змісту освіти : монографія. Луганськ : Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2009. 384 с.
3. Нікішенко Ю.І. Етнологія та культурологія: спільні проблемні поля культуро-центричного світу. *Культурологія: Могилянська школа*. С. 205–234.
4. Танчин І.З. Методологічні підходи до вивчення етнічних спільнот. *Соціологія : навчальний посібник для студентів ВНЗ, аспірантів, викладачів*. 3-тє вид. перероб. і доп. Київ. 2008. 351 с.
5. Кармазін М.С. Між історією і політикою. Київ : ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2015. 560 с.
6. Benedict Anderson. *Imagined Communities: Reflections on the Origin and Spread of Nationalism*. The Third Edition. London–New York. Verso, 2006. 257 с.
7. Smith Anthony D. *Myths and memories of the Nation*. Oxford : Oxford University Press, 1999.
8. Барбаришин М. *Современные социологические подходы в изучении этничности*.

- Социально-гуманитарные знания.* 2005. № 4. С. 167–181.
9. Историко-психологична реконструкція психологічної думки в етнокультурному просторі України : монографія / В.Т. Куєвда, В.М. Летцев, В.Ф. Литовський, А.М. Маслюк, Ю.Т. Рождественський, В.В. Турбан, М.-Л. А. Чєпа, В.В. Шусть. Кіровоград, 2012. 258 с.
 10. Нагорна Л.П. Ідентичність етнічна. Енциклопедія історії України: у 10 т. / редкол.: В.А. Смолій (голова) та ін.; Інститут історії України НАН України. Київ : Наук. думка, 2005. Т. 3. С. 413. 672 с.
 11. Вязова Р.В. Від етносу до етнічності. *Гуманітарний вісник ЗДА.* Запоріжжя, 2006. Вип. 26. С. 158–164.
 12. Сподарева Н.И. Традиционные культуры: виды и пути развития. Київ : Магістр-S, 1997. 143 с.
 13. Гріценко І.П. Етнокультурний стереотип як феномен культури : автореф. дис. канд. філософ. наук. Сімферополь, 2004. 20 с.
 14. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел; з дод., допов. та CD. Ірпінь : ВТФ «Перун», 2007. 1736 с.
 15. Україна – проблема ідентичності: людина, економіка, суспільство : Конференція українських випускників програм наукового стажування у США : виступи учасників та дискусія (м. Львів, 18–21 вересня 2003 р.). Ін-т Кеннана, Київський проєкт. / ред. С.Ю. Римаренко та ін. Київ : Стило, 2003. 509 с.
 16. Пуцик О.А. Етнорегіональний підхід у методичній підготовці майбутнього учителя музичного мистецтва. *Музичне мистецтво в освітлологічному дискурсі.* № 1, 2016. С. 130–134.
 17. Мирошниченко В.В. Професійна підготовка учителів в системі неперервного педагогічного освіти на основі етнорегіонального підходу. *Мир науки, культури, освіти.* № 6 (55). 2015. С. 104–107.

Hrechanyk N. Ethno-regional bases in the formation of cultural competence of future primary school teachers

The purpose of the article is theoretical reflection on the role and place of ethno-regional approach in the formation of cultural competence of future primary school teachers and in the specification of the main provisions of its application in the system of higher teacher education.

The ethno-regional approach is presented as a way that allows to approach the problem of education of personality as a representative of national, regional and world culture in a comprehensive and systematic way, will ensure the entry of the whole system of professional training of future primary school teachers to a new quality level.

The principles of application of ethno-regional approach in the educational process are singled out: cultural-historical and ethnocultural orientation; openness and system integration of ethno-regional educational system in mutual influence of historical, cultural, traditional in correlation with the values of other ethnos (people); realization of tasks of ethnocultural education, upbringing, development in formation of citizenship, patriotism, ethnic consciousness, tolerance, ability to multicultural communication; mastering the values of the traditional culture of one's people in the context of the formation of ethnocultural knowledge, skills, experience; connection of training with ethno-prosvitnitsa practice in ethno-regional environment.

It was noted that the mainstreaming of the ethno-regional approach provides for the modernization of curricula and educational and professional training programs for future primary school teachers by including: relevant competencies and program results of training, disciplines and / or special courses of ethno-regional direction, didactic material on folklore, traditions, customs, art and other elements of national culture in the content of the working programs of educational disciplines.

Thus, the introduction of an ethno-regional approach in the formation of cultural competence of future primary school teachers should be implemented in: the formation of value orientations that contribute to the cultural and ethnic homogenization and self-realization of the individual in a multicultural environment; the systematization of ethno-regional knowledge, skills and abilities in accordance with the specifics of the educational content of the educational and professional program; the acquisition by students of ethno-regional information, provides ethno-regional awareness.

Key words: ethnic culture, region, cultural competence, primary school teacher, ethno-regional approach.